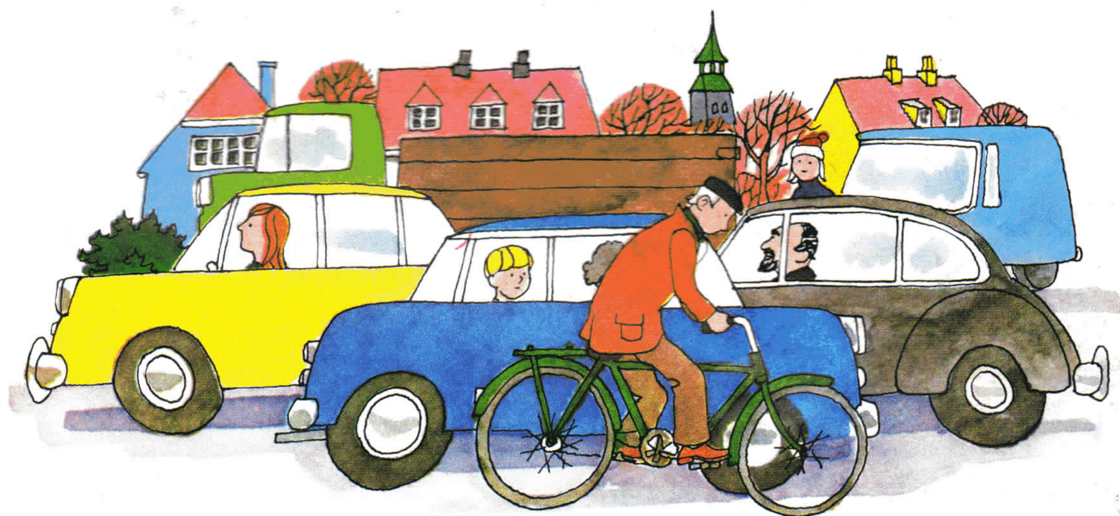

ŠTO SE DOGAĐA U PROMETU

mladost

TKO ZNA ŠTO SE DOGAĐA U PROMETU

Tekst: **Erik Kaufmann**
Ilustracije: **Stig Weimar**
Prevela: **Nada Iveljić**

IZDAVAČKO KNJIŽARSKO PODUZEĆE
MLADOST ZAGREB, ILICA 30 • 1977

Predgovor

Mnogo djece gine u prometnim nesrećama!
Što možemo poduzeti da to spriječimo?
Postoji niz mogućnosti da se opasnosti smanje. No najvažnije je da svako dijete već od najranijih godina uči kako se valja ponašati u prometu.
Ova slikovnica namijenjena je djeci koja još nisu pošla u školu ali koja se svakodnevno kreću našim gradovima, igraju na nezaštićenim prostorima i trče za loptom preko ulice kojom jure automobili.
Kroz slike i tekst ove slikovnice djeca će na jednostavan način, blizak svom uzrastu, naučiti najosnovnija pravila o ponašanju u prometu.

Naslov originala: Hvad sker der i trafikken?

Urednik: Vera Barić
Tehnički urednik: Marijan Bašić
Za izdavača: Branko Juričević
Tisak: Zadružna štampa, Zagreb — 1977.

Jednog dana začuli smo zavijanje sirene kola hitne pomoći. Približavala su se, prošla kraj naše kuće i onda zaustavila. Ivan, Vesna i ja otrčali smo da vidimo što se dogodilo. Nesreća! Mali bicikl ležao je zgnječen uz rub pločnika, a usred ulice popriječio se automobil.

— Ne idemo tamo — rekoh. — Pomoć je već stigla. Samo bismo smetali.

Dok smo ulazili u kuću, Vesna je plakala.
— To je bio Dubravkov bicikl — jecala je. — Možda je Dubravko smrtno stradao. Za to su krivi automobili. Ja se više gotovo ne usuđujem prijeći ulicu!
Ivan i Ana pokušavali su je utješiti. Ja sam izašao na ulicu.
Susjedi su mi ispričali da Dubravko nije mrtav, ali da je ozlijeđen: slomljena mu je noga i kola hitne pomoći odvezla su ga u bolnicu.

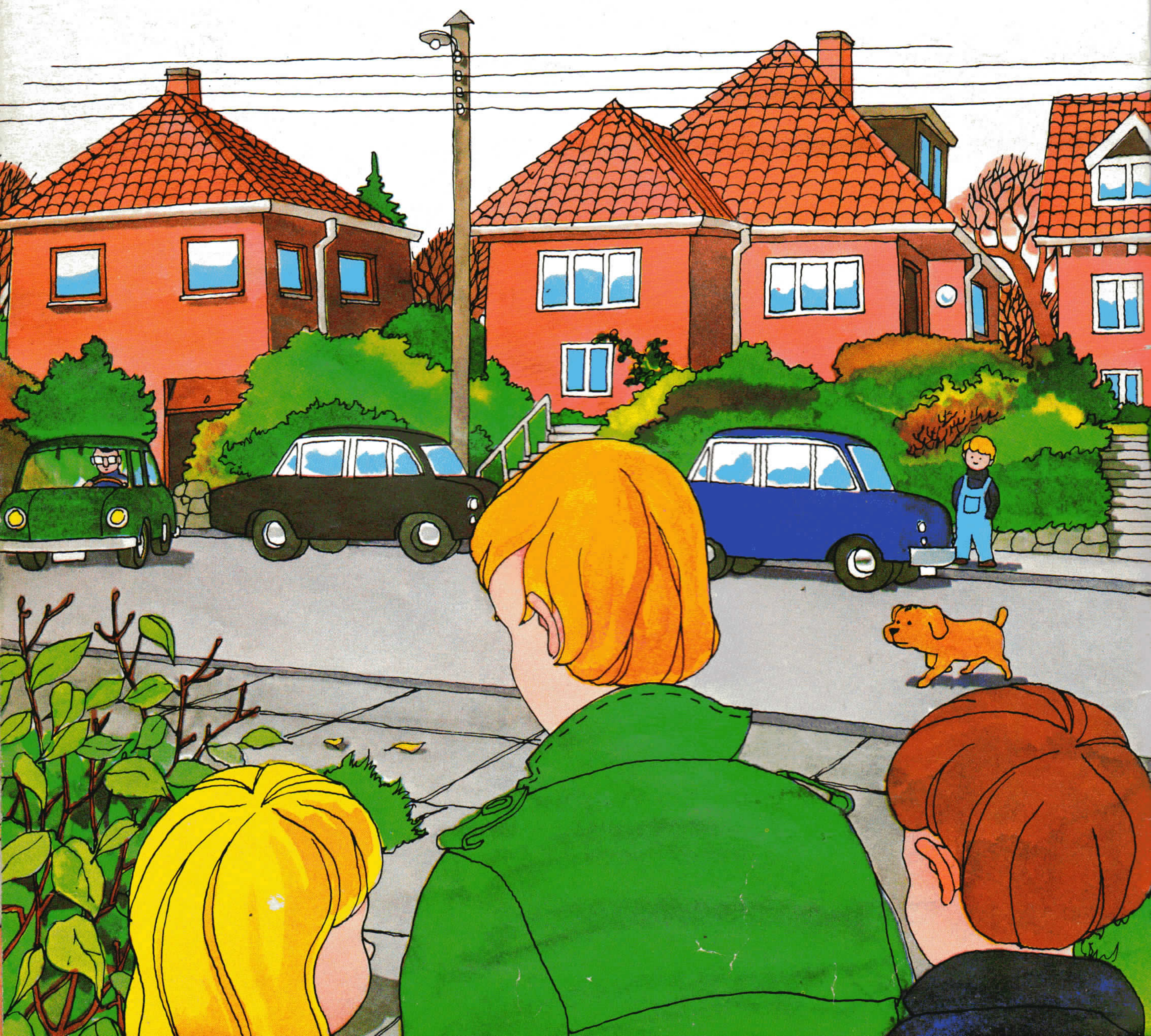

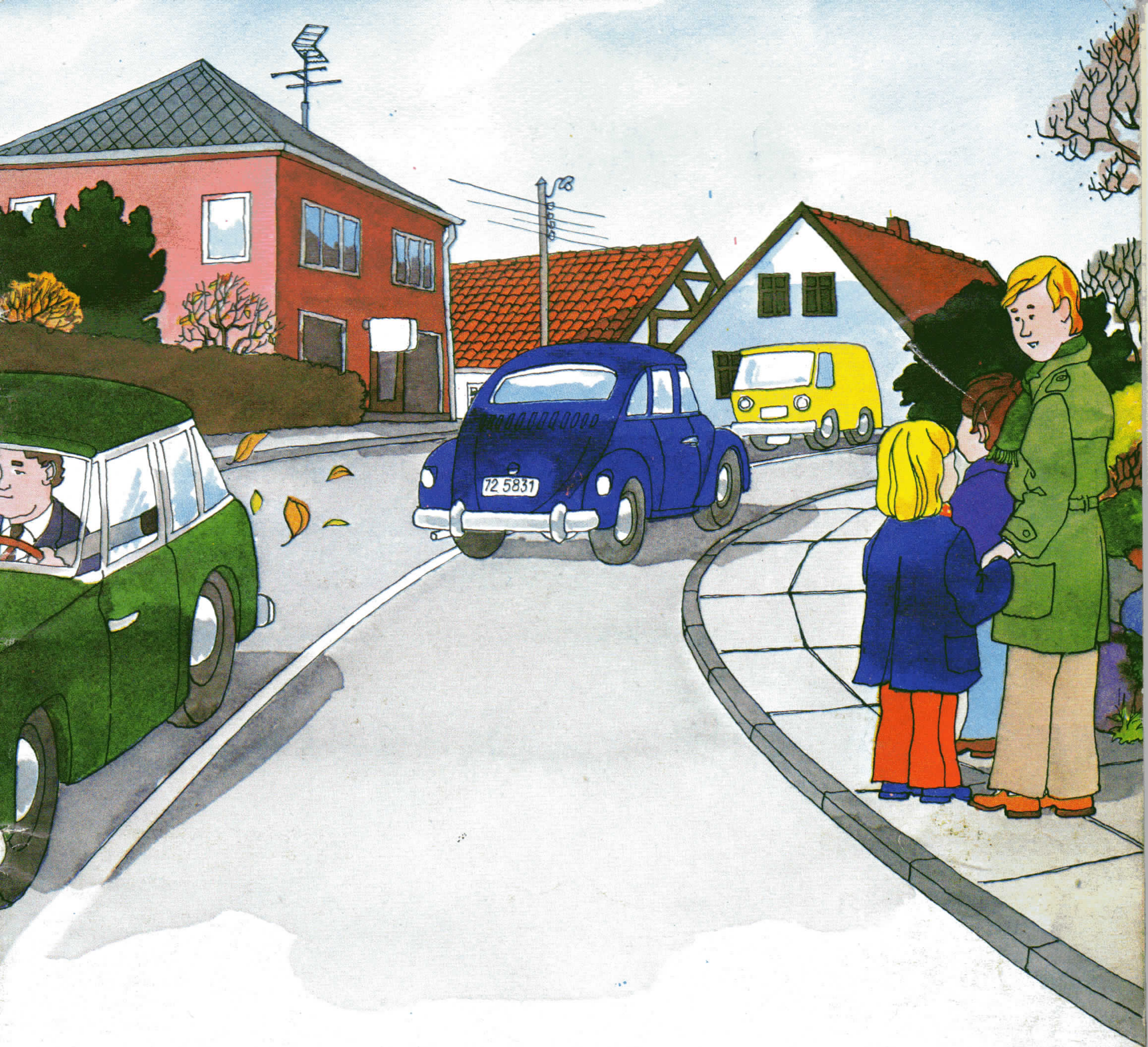
— Dođite! — pozvao sam Ivana i Vesnu. — Idemo u grad. To bismo morali češće činiti kad imam slobodnog vremena. Pokazat ću vam na što morate pripaziti. Postoje tri stvari o kojima valja nešto znati: to su ulice, automobili i vi sami. Tko zna više o tome, bolje se snalazi u prometu.

— Što je zapravo »promet«? — pita Ivan.

— To su svi automobili, motocikli, bicikli i ljudi koji voze ili idu ulicom — rekoh.

Mi stanujemo u jednoj maloj ulici. Sa svake strane ulice je pločnik. Pločnikom idu samo pješaci. Pločnikom se voze i djeca u dječjim kolicima ili na dječjim biciklima.
Automobili smiju prijeći pločnik samo onda kad žele na svoje parkiralište ili kad s njega odlaze.
Pločnici su obrubljeni rubnim kamenom, a između njih je kolnik za automobile, kamione, motocikle, mopede i velike bicikle. U nekim gradovima kolnikom vozi i tramvaj.
Automobili često stoje uz rub pločnika i zaklanjaju pogled na ulicu.
— Tako je bilo i onda kad se Dubravku dogodila nesreća — rekoh.
— On se izvezao na ulicu iza parkiranog automobila. Zato nije vidio automobil koji se približavao. A vozač automobila nije mogao vidjeti Dubravka, jer je dječak još malen.

Na kraju naše male ulice nalazi se jedna veća. U njoj je promet mnogo življi, a automobili voze brže. Nešto dalje je uzbrdica, pa zavoj; iza zavoja se automobili često pojavljuju iznenada.

— Ovdje se ne smije prelaziti ulica — rekoh — jer tu automobili voze brzo. Pođimo do raskršća na uglu. To je ulično raskršće.

Dosjetio sam se da bismo se mogli popeti na kat obližnje kuće i odozgo promatrati što se zbiva na raskršću.
To smo i učinili. Gledali smo automobile kako dolaze s različitih strana i prelaze raskršće.

Sišli smo opet pred kuću i prešli na drugu stranu ulice. Pritom smo prvo pogledali ulijevo, zatim udesno pa još jedanput ulijevo. Tako valja postupiti. Zatim treba prijeći ravno preko ulice. Naravno, ako ne nailazi automobil.

— Zapravo je uvijek najbolje prelaziti ulicu na raskršću, jer tu vozači više paze — rekoh. — Bilo bi dobro da su i ovdje označeni pješački prijelazi — »zebre«.

Malo dalje niz ulicu nalazi se veliko raskršće s nekoliko kolnika. U sredini su mali pješački otoci, na kojima se može stajati. Ima i pješačkih prijelaza koji su označeni bijelim prugama. Prometni znakovi upozoravaju vozače da je na tom mjestu pješački prijelaz i da moraju voziti oprezno. Na ovom raskršću postavljeni su i semafori.

— Crveno svjetlo znači STOJ — reče Ivan. — A zeleno svjetlo znači KRENI.

— Ali ja mogu vidjeti crveno i zeleno svjetlo istodobno — reče Vesna.

— Što onda?

— Da, imaš pravo. Ali moraš gledati samo ono svjetlo koje je nasuprot tebi.

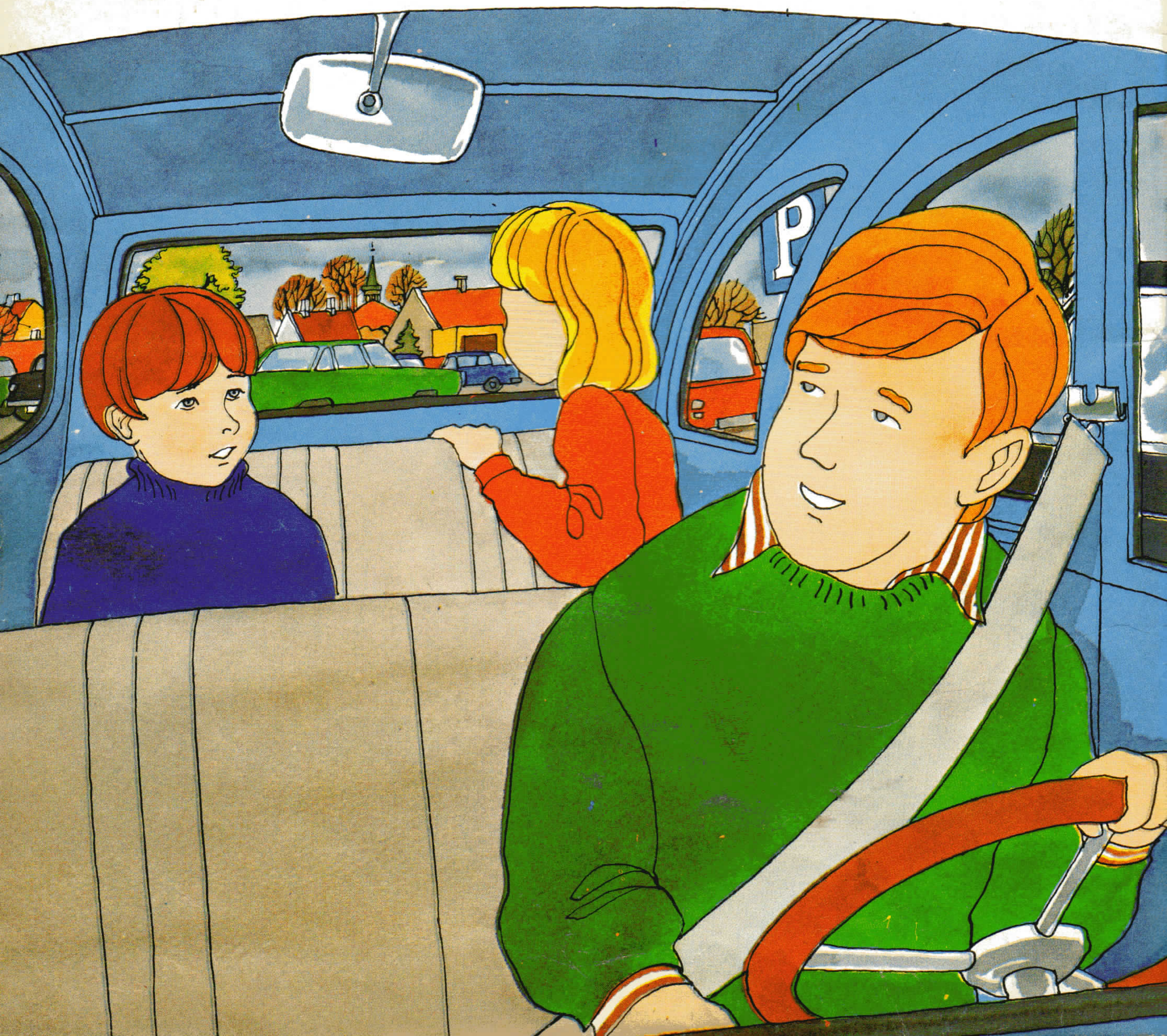
Kući smo se vraćali drugim putem. Ugledao sam prometni znak na kojem je nacrtano dvoje djece.

— Što ovo znači? — upitao sam djecu.

— To je znak koji pokazuje da se u blizini nalazi škola — odgovorili su Ivan i Vesna gotovo jednoglasno. — Tako je. On upozorava vozača automobila da ovdje mora voziti osobito oprezno. Ali ovdje nema prijelaza. Prijelaz je tamo, kod plavog znaka.

Slijedećeg dana autom smo krenuli na kratku vožnju. Htio sam da Ivan i Vesna sami vide koliko vozač, a koliko pješak mogu pridonijeti sigurnosti u prometu.
Sjedili su na stražnjem sjedištu, jer je tamo najsigurnije.
Djeci je zabranjeno da sjede pored vozača.

Vozimo se duž ulice. Oprezan sam, jer pada kiša pa je ulica skliska. Usprkos tome zapali smo u nepriliku. Neki je starac htio prijeći ulicu. Kad je ugledao naš auto, pomislio je da mu to neće poći za rukom. Zato je pošao natrag, umjesto naprijed. Morao sam naglo zakočiti, da su kotači zacviljeli.

Na sreću, auto se na vrijeme zaustavio i nismo naletjeli na starca.

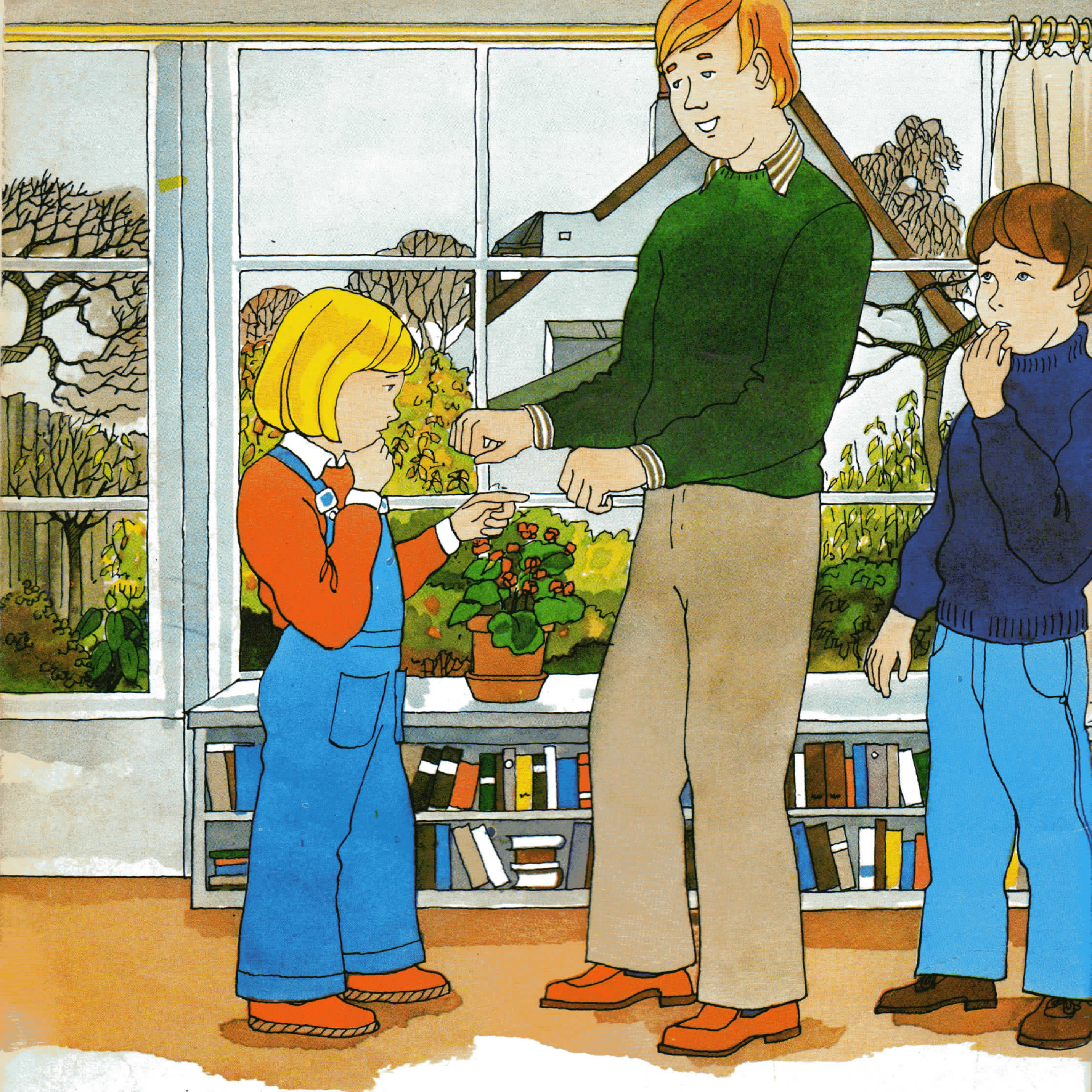
— Oh! — odahne Ivan. — Zbilja sam se preplašio!

— Da — rekoh. — Još malo i ne bismo mogli pravovremeno zakočiti.

Vozač, kad vidi što se događa, nema mnogo vremena da razmisli što da učini, već automatski pritisne kočnicu.

Auto u vožnji ne može stati na mjestu. Pogotovo ako je ulica skliska.

Nakon toga odvezli smo se kući.

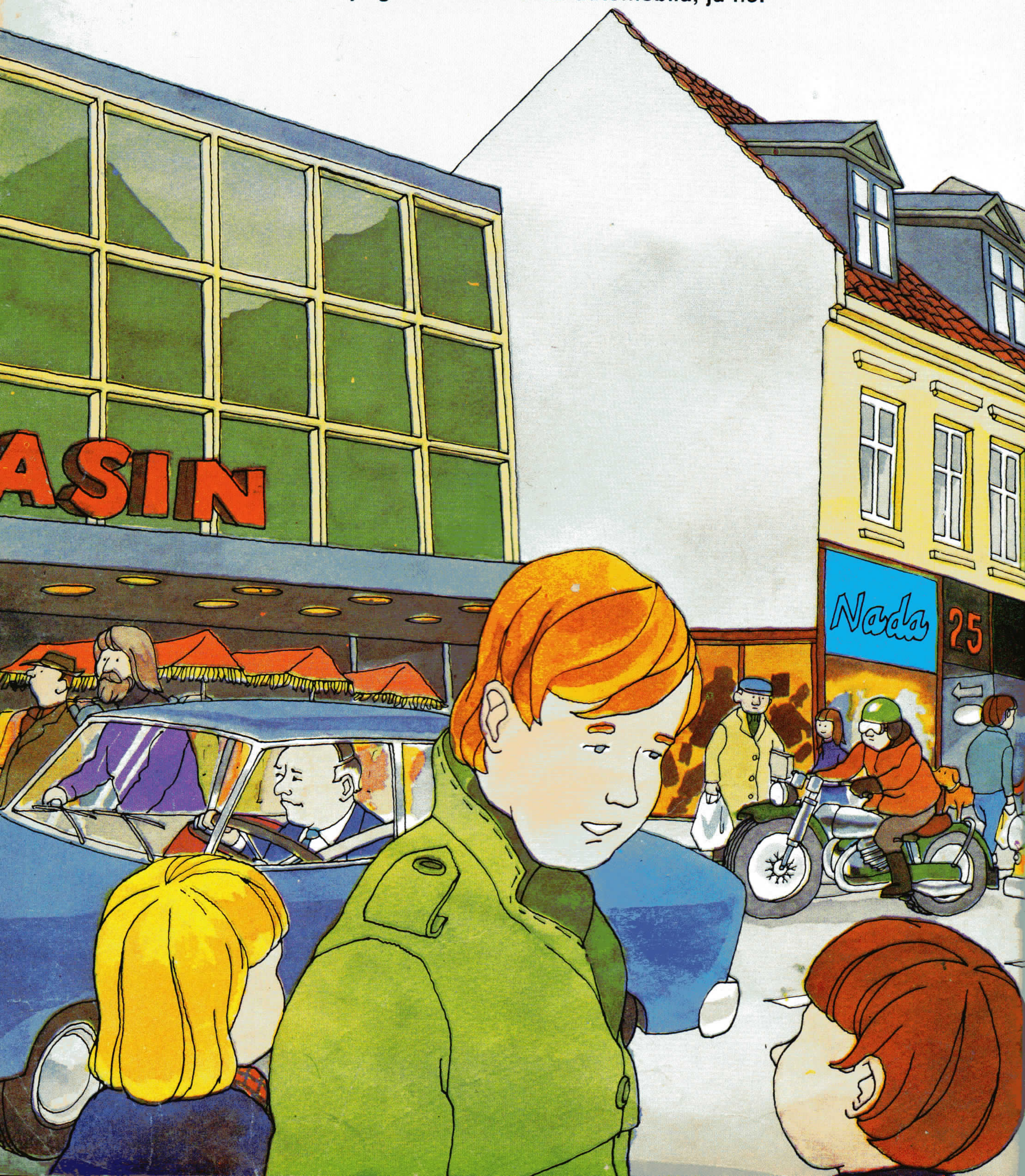

Vježbamo što je desno a što lijevo. U prometu je to vrlo važno znati.
Skrivam orah u šaku (na primjer, u lijevu šaku), a onda kažem: — Jedan — dva — tri — LIJEVO!
Tko prvi dotakne moju lijevu ruku, dobiva orah.
Mnogo puta ponavljamo takvu igru. Djeca me naizmjenice gledaju sprijeda i straga. Tko stoji iza mene, dobiva češće, jer nam je lijeva ruka na istoj strani.
Ivan sa sigurnošću pogađa što je lijevo, a što desno.

Vesna, kojoj je tek pet godina, nije još posve sigurna. Zato smo joj na ruke, bojom koja se pri pranju ne skida, naslikali znakove; na lijevu ruku veliko slovo L i uz to broj 1. To znači lijevo, a kad želi prijeći ulicu, prvo mora pogledati na tu stranu. Na drugoj ruci veliko slovo D i broj 2 podsjetit će je kad stigne nasred ulice da, nakon što je pogledala ulijevo, pogleda udesno.
Ispod broja 1 napisao sam i mali broj 3, što znači: mora se još jednom pogledati na lijevu stranu.

U nedjelju navečer opet smo otišli u grad. Dugo vremena stajali smo u glavnoj ulici i promatrali vrlo živ promet: pješake, dječja kolica, bicikle, mopede, motocikle, osobne automobile, male i velike teretnjake, autobuse, kamione s prikolicom.
Ivan i Vesna poznaju gotovo sve marke automobila, ja ne.

— Najopasniji su veliki automobili — rekao sam. — Kamioni i autobusi.

— Da, ali mali automobili voze mnogo brže — reče Ivan. — Od trenutka kad se pojave pa dok stignu do nas, mogu nabrojiti samo do dvadeset. Kod teretnih automobila mogu brojiti i do trideset. Naiđe li bicikl, moram brojiti do sto.

Prolazimo gradom.
— Rado bih na drugu stranu ulice — rekoh. — Sada mi vi recite što da radim i na što da osobito pripazim. Tako ćemo vidjeti da li znate ovo najnovije što ste učili.

Vesna reče: — Najprije moraš pogledati ulijevo da vidiš dolazi li s tvoje strane ulice kakvo vozilo.
Pogledao sam ulijevo. Nije bilo vozila.
Vesna reče: — A sada pogledaj desno da li što dolazi . . . Nije dobro! Moraš više okrenuti glavu.
Na drugoj strani kolnik je također bio slobodan.
Htio sam poći.
— Ne! — klikne Vesna. — Prije nego prijeđeš ulicu, moraš još jedanput pogledati na lijevu stranu. Moraš pripaziti da u međuvremenu ne naiđe neko vozilo.

Učinio sam kako mi je Vesna rekla i još jedanput pogledao ulijevo.
— A zašto sada ne prelaziš? — upita me.
— Zato što tamo iza ugla dolazi automobil — rekoh.
— Točno — reče Vesna. — Ali vidiš da je upalio desni žmigavac.
To znači da će auto skrenuti udesno.

— Dobro, onda idem prijeko — rekao sam kad je auto skrenuo.
— Ipak pripazi! — reče Ivan.
— A na što da pripazim? — upitao sam i okrenuo se.
— Ma ne! — poviče Vesna. — Sada nisi pazio na promet, zato što te je Ivan omeo. Moraš početi još jednom sve ispočetka.
Napokon sam ipak prešao ulicu, tamo i natrag.
Pošli smo dalje.

— Tamo je prijeko jedan moj znanac — rekao sam. — Htio bih. . .
— Ali, tata! — poviče Ivan i čvrsto me uhvati. — Zar misliš samo tako istrčati na ulicu? Zaboravio si ogledati se oko sebe!
— Ah, da! Naravno, tako ne valja.
— Kad prelaziš ulicu, ne smiješ misliti ni na što drugo — ozbiljno će Ivan. — Nikada se ne smiješ zaletjeti preko ulice.
Molim te, pripazi na to.

Ogledao sam se kako valja i pošao preko ulice. Kad sam se vratio, djeca su me ipak stala grditi.

— Išao si ukoso preko ulice — govorila su. — To se ne smije, jer onda vidiš samo vozila koja dolaze s jedne strane ulice.

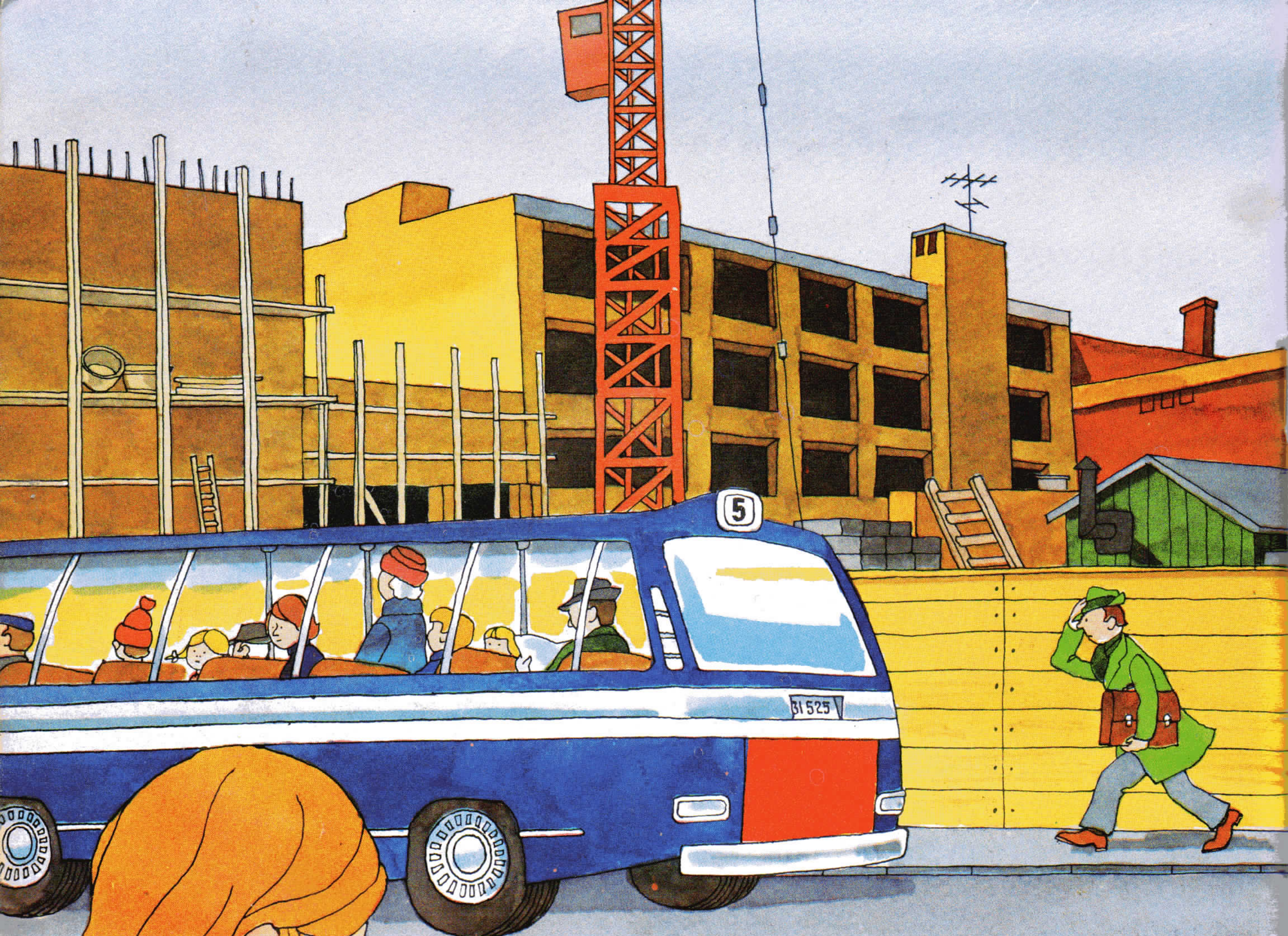
— Da, u pravu ste — rekao sam. — Dobri ste vi učitelji.

— No odrasli mogu više vidjeti nego što vi mislite. Mi smo mnogo viši od vas pa možemo vidjeti i preko većine automobila.
Oči odraslih vide i više u stranu nego oči djece.
Mi možemo bolje čuti s koje strane dolazi šum.
I vaše će oči i uši moći to isto kad navršite 17 ili 18 godina.
Tek tada vaše tijelo potpuno izraste.

— Kad ja nešto ugledam na ulici, mogu to brže shvatiti i odmah znam što mi je činiti. Ja sam to godinama vježbao.
Djeca ne mogu tako brzo usmjeriti svoje oči na nešto određeno i dulje im treba dok ustanove što prolazi ispred njih. K tome im još treba vremena da razmisle što moraju uraditi.

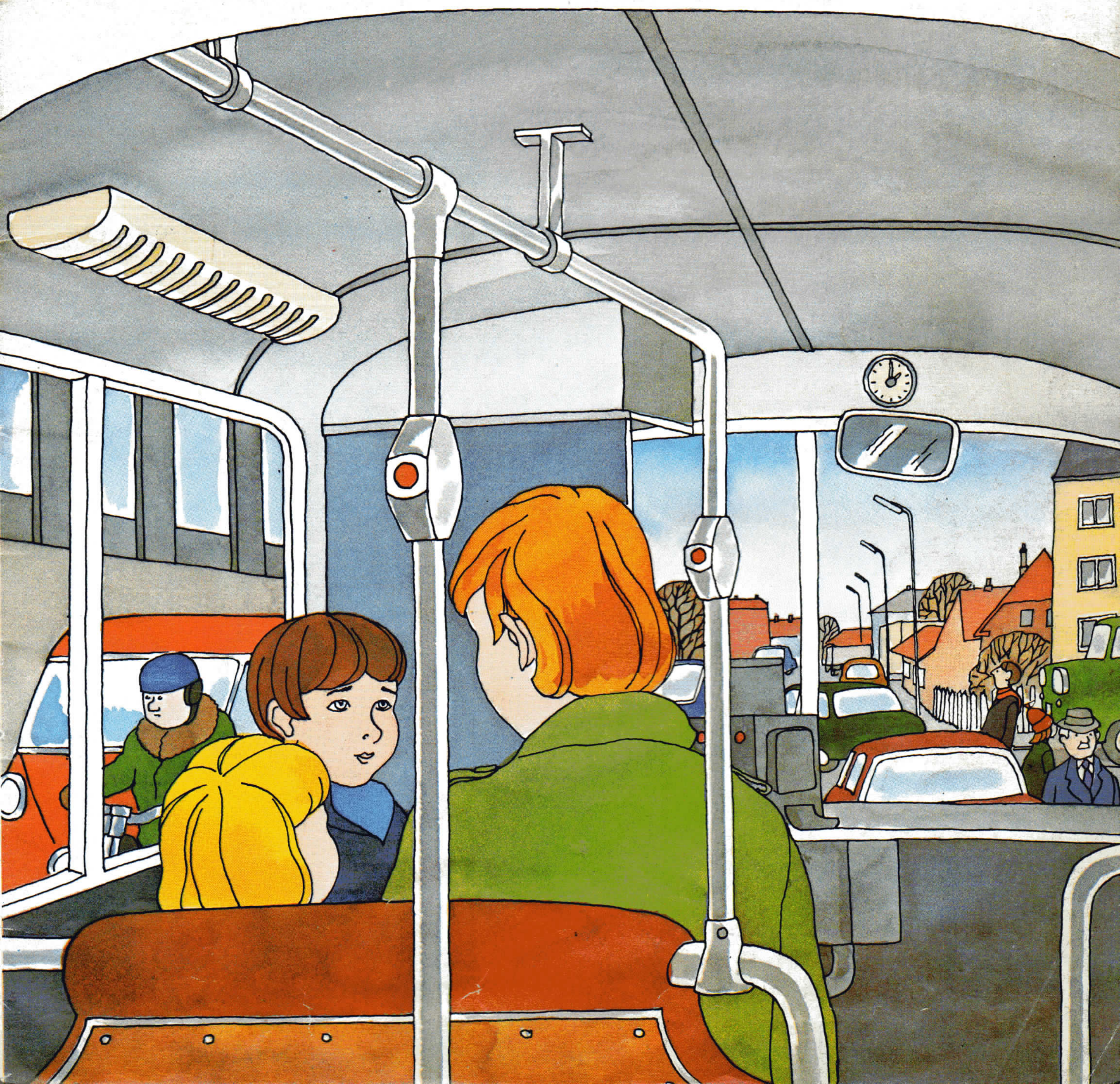

Primijetio sam da djeca razmišljaju o tome što sam im rekao.

— U redu, ali što da radimo u međuvremenu? — pita Ivan. — Ne možemo ostati kod kuće dok ne odrastemo.

— To ne — rekoh. — Morate učiti i vježbati kako da se pravilno ponašate u prometu. Morate znati kako je uređen promet na ulicama, i što vozači automobila mogu a što ne. To se ne može naučiti odjedanput, nego kroz mnogo godina. Ali nešto možete naučiti. . . Dođite, odvest ćemo se kući autobusom.

Vožnja autobusom je manje opasna i jeftinija.
Jedino kad izlazite iz autobusa, morate pripaziti na sve ostale sudionike u prometu.

— Kad odrastem, htio bih stanovati u gradu bez automobila — reče Ivan. — Da u njemu bude samo pješaka, autobusa i bicikla!
— Misliš li da postoji takav grad? — pita Vesna.
— U svakom slučaju ima takvih dijelova grada — rekoh. — I u našem gradu ima područja gdje ne smiju voziti automobili. To su ulice samo za pješake i ulice s dječjim igralištima.

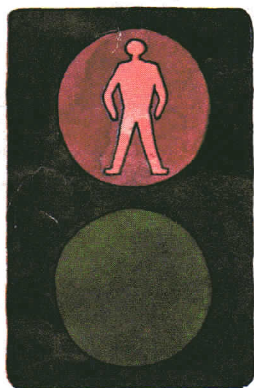
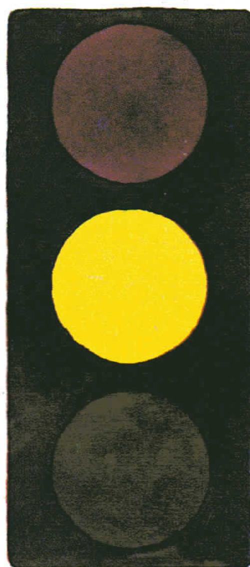
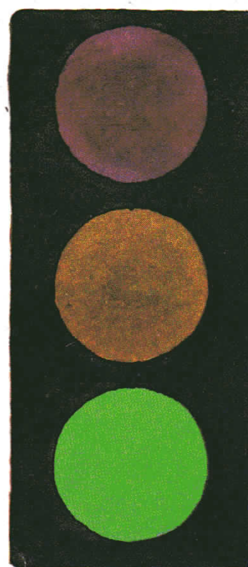

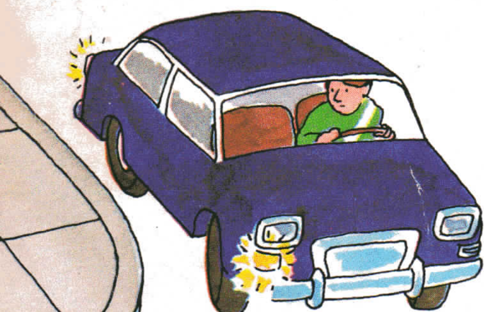
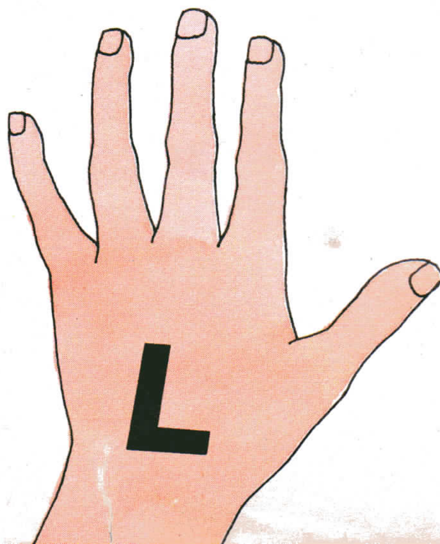
Čim smo došli kući, Ivan i Vesna otrčali su na veliko igralište. Ono se nalazi između kuća. Do njega ne vodi ulica, nego puteljci. Mi, roditelji, tražili smo da se ovo igralište izgradi kako bi se naša djeca mogla mirno igrati.

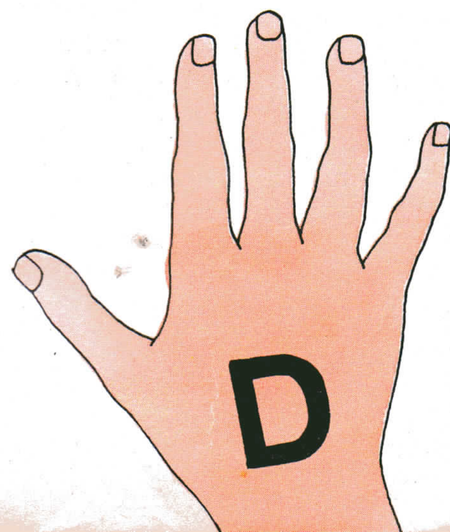
No, jeste li sve zapamtili? Zacijelo niste. Ništa zato. Ono što sada ne znate, naučit ćete s vremenom.

Odraslima

Djeca kao sudionici u prometu

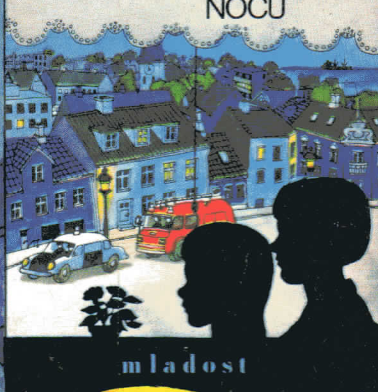
TJELESNE OSOBINE: Djeca su rastom niža od odraslih, i to niža za pola ili za cijeli metar! S te visine ne može se ni približno tako mnogo vidjeti. Na primjer, parkirani automobili gotovo potpuno zaklanjaju djeci pogled. A i njih se same ne može lako uočiti.
— Odjednom je izronilo — kažu ljudi, čak i ako je dijete dugo stajalo i čekalo.
Djeca imaju kratke noge. Ona ne trče tako brzo kao što se pretpostavlja.
Njihovi su zglobovi nježniji, a koža i kosti osjetljivije nego u odraslih. To znači da se djeca lakše ozljeđuju.
Osjetila: Često se vjeruje da djeca sve vide. To je zabluda. Njihovo je vidno polje manje nego u odraslih. Djeca ne mogu vidjeti daleko u stranu. Ne mogu točno usmjeriti pogled ili ga tako »izoštriti« kao odrasli. Oči u djece stoje međusobno bliže i zato ona ne mogu točno utvrditi razmak i brzinu vozila. Djeca općenito dobro čuju. Međutim, loše procjenjuju iz kojeg smjera dolazi šum.
Poznato je da se sposobnost shvaćanja i razumijevanja kod djece postepeno razvija. U pravilu dijete ne zadržava pažnju na jednoj stvari duže od nekoliko minuta. Ako je preplašeno ili žalosno, niti toliko.
Djeci je teško odjedanput shvatiti i »obraditi« mnogo podataka. U prometu se to često mora činiti, a za to je potrebno dugogodišnje iskustvo.
Tek u dobi od osam do devet godina djeca točno znaju gdje je lijevo a gdje desno. Osobito je teško ustanoviti što je desno a što lijevo na onome tko nam ili što nam dolazi u susret. Za to također treba iskustva.
Sve te osobine dječje fiziologije moramo uzeti u obzir i djecu postepeno privikavati na pravilno ponašanje u prometu.

TKO ZNA . . .

mladost

